

Iýip bolýan etdäki azotly maddalaryň mukdarynyň üýtgäp durmagy balygyň aýratynlygydyr. Balygyň etin-däki umumy azotyň ortaça 85%-i belok azotynyň paýyna düşýär. Balyk etindäki beloklaryň köp bölegini (55 - 65%) aktomiozin toplum beloklar-miozin, aktin, tropomozin tutýar. Olar miofibrill myşsa süümleri-ni emele getirýärler. Sarkoplazmatiki beloklar-miogen, mioalbumin, globulin X onuň 20 - 25%-ini tutýar. Birleşdiriji dokumalaryň paýyna ortaça 2 - 4% kallogen we elastin (gemiçekli balykda 8 - 10%-eçenli) düşýär. Bulardan başga-da balyk etinde häsiýetini üýtgedip eremeýän beloklar (5 - 8%) - nukleproteidler, lipoproteidler, mukopro-teidler, hromoproteidler we beýleki belok maddalar bardyr.

Balyk etindäki belokda ähli çalşyp bolmaýan aminokislotalar bardyr. Olaryň mukdary dürli balyklar üçin dürlüdür. Aminokislotalaryň mukdary ýagny walin - 0,6-9,4%, leýsin - 3,9-18,0%, izoleýsin - 2,6-7,7%, lizin - 4,1-14,4%, metionin - 1,5- 3,7%, treonin - 0,6-6,2%, triptofan - 0,4-1,4%, fenilalanin - 1,9-14,8%-e deňdir.

Balygyň myşsa beloklary, daşky gurşawyň üýtgemegine has duýgurdyr. Miozin, globulin X et doňdurylanda we balyk doň ýagdaý-da saklananda häsiýetini üýtgedýär (denaturirlenýär). Netijede, balyk beloklarynyň gidrofillik (suw saklaýjylyk) häsiýeti peselýär. Balyk kollageni, oksiproliniň mukdarynyň azlygy bilen tapawutlanýar. Şol sebäpli hem onuň häsiýetini üýtgetmek temperaturasy has pes (40°C-egolay). Şeýle-de ýylylyk bilen işlenende gurluşynyň üýtgemegi tiz geçýär.

**Gülbahar HYDYROWA,
S.A.Nyýazow adyndaky
Türkmen oba hojalyk
uniwersitetiniň mugallymy**